

Živo in poglobljeno o(b) pedagoški misli Zdenka Medveša

Recenzija knjige *Živa pedagoška misel Zdenka Medveša*, Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 2019

Monografija *Živa pedagoška misel Zdenka Medveša* je izšla ob profesorjevem osemdesetem jubileju. V primerjavi z objavami ob Medveševem zadnjem velikem jubileju, sedemdesetletnici, ko so profesorjevi kolegi o velikanu pedagogike na Slovenskem pripravili krajši pregleden prispevek, enega pa je prispeval sam, lani izdana monografija ne le predstavlja profesorjevo preteklo delo, ampak tudi dokazuje, kar je bilo zapisano že ob njegovi sedemdesetletnici, ponovljeno pa tudi v uvodniku monografije – da je (še vedno!) plodovit avtor živih in konciznih misli, ki so oplemenitene z dolgoletnimi izkušnjami. Monografija se močno naslanja na profesorjevo delo in ideje, ki so še kako aktualne, potrjuje pa tudi, da so njegovi premisleki o temeljnih pedagoških vprašanjih oblikovali polje slovenske pedagogike v zadnjih desetletjih.

Monografija je razdeljena v tri zaokrožene dele, vsi trije se povezujejo z Medveševim življenjskim delom in idejami, ki jih je razvijal. Prvi del prinaša Medvešev novo besedilo o spremembah pedagoških paradigem. Drugi del sestavlja sedem izvirnih del, ki so jih prispevali profesorjevi kolegi in učenci: Edvard Protner, Nataša Vujisić Živković, Mojca Peček, Irena Lesar, Robi Kroflič, Klara Skubic Ermenc in Zdenko Kodelja. Vsi prispevki izhajajo iz Medveševih idej ali konceptov. Knjigo v tretjem delu sklepa intervju, ki ga je s prof. Medvešem opravil dr. Robi Kroflič. Ta se suče predvsem okrog področij, na katerih je prof. Medveš deloval in jih teoretsko razvijal, a se nanje ne omejuje: klasifikacija pedagoških paradigem in umestitev pedagogike kot samostojne znanosti med humanistiko in družboslovjem, analiza razmerja med splošno in poklicno izobrazbo, pravičnost sodobnih šolskih politik, opredelitev temeljnih vzgojnih ciljev javnega šolstva in celostnega vzgojnega koncepta (Kroflič in Skubic Ermenc 2010, str. 132).

Naslov monografije jasno izraža ideje avtorjev monografije o jublantu, vsebina prvega dela pa naslov potrjuje. Kot smo že zapisali, je prvi del monografije Medveševa najnovejša kritična razprava o temeljnem in vedno aktualnem vprašanju pedagogike, o dihotomiji med senzualizmom in naturalizmom, posveti se niansam in opravi zgodovinski pregled razvoja pojmov. V drugem delu, ki se naslanja na klasifikacijo pedagoških paradigem iz prvega dela članka, utemeljuje idejo, da se intencionalna vzgoja v sodobni družbi dogaja onkraj razdvojenosti med vzgojo in izobraževanje. Izpostavi pa še nevrvalgično točko sodobne vzgoje in nakaže »rešitev«: »Bistvo problema pedagogike v hibridni družbi, kot ga kaže sistemska teorija, ni v razmerju med institucionalno in družinsko vzgojo. Če je verjeti, da so moralne matrice domačijske vzgoje preostanek tradicionalne družbene strukture, tako ali tako niso več vredne pozornosti znanosti. Minili so časi, ko je bil domačijski socializacijski model s svojimi identitetnimi vzorci (nacionalnimi, spolnimi, kulturnimi) prevladujoč model družbene socializacije. Ta vzorec danes za razvoj posameznika

nima več nikakršnega pomena. Vzgoja v duhu kakršnekoli identitete (nacionalne, spolne, stanovske, kulturne) ne deluje več, odkar družbi vlada individualistični socializacijski model funkcionalistične vzgojne matrice, ki so ga uveljavili družbeni podsistemi kot prevladujoč model družbene socializacije. Problem institucionalne vzgoje ni več ustvarjanje zavesti pripadnosti identitetam, temveč priprava na izbire v življenjskem poteku.« (Kroflič idr. 2019, str. 48).

Drugi del knjige sestavlja nabor prispevkov Medveševih kolegov in učencev, ki vsak v svojem prispevku obravnavajo temo, povezano s koncepti, ki jih je v svoji karieri razvijal profesor. Prvi članek, ki ga je prispeval Edvard Protner, obravnava klasifikacijo pedagoških paradigem v Sloveniji, v katerem najprej predstavi zanimivo dejstvo, da je zgodovinsko na območju Slovenije zelo malo produkcije učbenikov, ki bi pedagogiko predstavljali sistematično kot znanost. Avtor poudari, da smo v našem prostoru brali klasifikacijo pedagoških tokov in smeri, o katerih so pisali avtorji z nemškega govornega in kulturnega območja. Protner ob tem omeni Medvešev prispevek z naslovom *Pedagoška etika in koncept vzgoje* (1991) kot delo, ki je pri nas postavilo temelje za vzpostavitev logike klasifikacije pedagoških smeri v času po osamosvojitvi Slovenije. Omeni pa še druga Medveševa dela s področja klasifikacije pedagoških paradigem, na primer Medveševu analizo pluralizacije pedagoške teorije v času fin de siecla, vzpostavitev *herbartizma* kot samostojne pedagoške smeri, vpeljavo pojma *duhoslovna pedagogika* in pojma *reformrska pedagogika* ... Ob koncu Protner o Medveševem delu na področju klasifikacije pedagoških paradigem razgrne še nekaj dobro utemeljenih dilem.

Mojca Peček je v svojem prispevku obravnavala vprašanje inkluzije in izobraževanja učiteljev. Najprej je opravila pregled temeljnih pojmov inkluzija, integracija, individualizacija ... in nato na njih zgradila končno vprašanje prispevka: kakšno bi moralo biti izobraževanje učiteljev. Peček predstavi idejo, ki jo je razvijal tudi Medveš, namreč da delo z učenci zahteva prilagajanje načinov poučevanja potrebam vseh učencev in upoštevanje individualnih posebnosti otrokovega razvoja, saj je raznolikost med učenci ključna značilnost človekovega razvoja. Prispevek Mojce Peček dopolnjuje prispevek Irene Lesar o vprašanju, katera vzgojna paradigma najboljše podpira uresničevanje inkluzivnosti.

V kratkem prispevku o šolninah in pravičnosti je Zdenko Kodelja opravil zgodovinski pregled šolnin na območju Slovenije in predstavil argument, da gre pri šolninah za dve obliki nepravilnosti: kršenje človekovih pravic in nepravilnost šolskega sistema. Kroflič pa je v analizi rabe metafor v pedagogiki predstavil rabo metafor kot neposredno vzgojno sredstvo. V analizi se je naslonil na Ricoeurjevo teorijo metafore. Klara Skubic Ermenc je v prispevku obravnavala perečo in aktualno temo kompetenc in instrumentalizacije izobrazbe, pri čemer se je naslonila na Medveševu doktorsko delo, v katerem je dokazal, da enoznačna diada, ki idejo tradicionalne izobrazbe, ki je onkraj kritike, postavlja nasproti koncepta kompetenc, ki znanje pozitivno vrednotijo le, če je uporabno, ne vzdrži.

Monografija se sklene s širokim intervjujem s prof. Medvešem, ki ga je opravil Robi Kroflič. V intervjuju se z jubilentom pogovarja o njegovi življenjski poti, konceptih, ki so ga oblikovali, in tistih, na katere je s svojim delom vplival Medveš sam. V tem delu sta sogovorca obravnavala najprej teme iz Medveševе mladosti. Te so

ga, kot je razumeti, zaznamovale in se izkazale kot izhodiščne točke profesorjeve intelektualne življenjske poti – oblikovanje človeka kot individuuma. V nadaljevanju sta se pogovarjala o oblikovanju pedagoških konceptov, avtopoetiki, vplivu, ki ga imajo globalizacijski družbeni procesi na spremembo socializacijskih vzorcev, o preseganju razlike med legalnostjo in legitimnostjo v pedagogiki.

Branje monografije daje dober pregled dogajanja v pedagogiki, temeljnih tem, ključnih avtorjev ..., bi ji pa naredili slabo uslugo in nepravilno prikazali polnost vsebine, če bi delo oklestili le na te prvine. Monografija je pomembno delo, koristno tudi prihodnjim generacijam pedagogov, izjemno lepo pa tudi prikaže Medvešev širino misli. Ob branju spoznamo, da je Medveš tako močan sestavni del slovenskega pedagoškega prostora, da mlajši pedagogi nekatera pedagoška spoznanja, ideje, koncepte, ki jih je (so)oblikoval Medveš, razumemo kot samoumeven, neločljiv, ključen del sodobne pedagoške misli.

Zala Gruden

Literatura

Kroflič, R. in Skubic Ermenc, K. (2010). Ob sedemdesetletnici prof. Dr. Zdenka Medveša. *Sodobna pedagogika*, 61, št. 5, str. 132–141.